

17—18 oktober.

Debatter m. m.

Måndagen den 17 oktober.

	Sid.
Interpellationer av:	
Herr Kristensson i Osby ang. åtgärder för begränsning av rymningarna från ungdomsvårdsskolorna	5
Herr Wedén ang. redogörelse för omfattningen av den statliga kredit, som lämnats AB Svenska Reservoirpennfabriken, m. m.	5
Herr Svensson i Ljungskile ang. nedläggandet av driften vid Svenska sockerfabriksaktiebolagets fabrik i Lidköping	6
Herr Birke ang. åtgärder mot olovliga tillgrepp av bilar	7

Tisdagen den 18 oktober.

Interpellation av herr Svensson i Stenkyrka ang. avveckling av den vid 1948 års riksdag genomförda extra bensinskatten	9
---	---

Samtliga avgjorda ärenden.

Tisdagen den 18 oktober.

Val av vice talmän	8
--------------------------	---

Måndagen den 17 oktober.

Kl. 2 em.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 22 september 1949.

Till justitiedepartementet hade den 1 september 1949 från länsstyrelsen i Jönköpings län inkommit fullmakt för fru Helga Sjöstrand, Eksjö, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

C. G. Bruno.

Protokoll, hållet inför statsrådet och t. f. chefen för justitiedepartementet Quensel den 29 september 1949.

Till justitiedepartementet hade den 27 september 1949 från länsstyrelsen i Malmöhus län inkommit fullmakt för landstingsmannen Stig F. Hansson, Önnarp, Skurup, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom le-

damot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför t. f. chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

C. G. Bruno.

Vid dessa protokoll voro fogade de däri avsedda fullmakterna för fru Helga Sjöstrand, Eksjö, och landstingsmannen Stig F. Hansson, Önnarp, Skurup, att inträda såsom ledamöter av kammaren för tiden till den 1 januari 1953. Dessa ledamöter hade efterträtt herr förste vice talmannen Carlström och herr Pehrsson-Bramstorp, vilka under riksdagens ferier avsagt sig ledamotskap av kammaren.

Herr talmannen meddelade, att fru Sjöstrand och herr Hansson i Önnarp intagit sina platser i kammaren.

§ 2.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att vid sammanträde tisdagen den 18 innevarande oktober företa val av förste vice talman samt, därest till förste vice talman komme att utses kammarens andre vice talman, val även av andre vice talman.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar och läkarintyg:

Till riksdagens andra kammare, Riksdagshuset, Stockholm.

Undertecknad som för närvarande vårdas å Norrköpings Lasarett får med stöd av bifogade intyg härmed anhålla om befrielse tills vidare från deltagande i riksdagens arbete.

Norrköping den 13 oktober 1949.

Martin Ljungberg.

Det vid framställningen fogade läkarintyget var av följande lydelse:

Att herr civilingenjören och riksdagsmannen Martin Ljungberg på grund av sjukdom tills vidare ej kan deltaga i riksdagens arbete intygas härmed.

Norrköping den 12 okt. 1949.

Leonard Brahme.

Talmannen i 2:a kammaren, Riksdagshuset, Stockholm.

Härmed intygas att riksdagsman Algot Törnkvist, Karlskrona, på grund av sjukdom är sjukskriven fr. o. m. 17/10 1949 tills vidare.

Karlskrona den 14 oktober 1949.

Bertil Scherstén,
leg. läk.

Till riksdagens andra kammare.

Undertecknad, som sedan den 1 juni innevarande år undergår behandling å sjukhus för hjärtsjukdom (hjärttrombos) får härmed vördsamt hemställa om befrielse från riksdagsgöromål under återstående del av året. Läkarintyg bifogas.

Stockholm den 15 oktober 1949.

Åke Wiberg.

Det intyg, som bifogats denna ansökning, hade följande lydelse:

Den 1 juni innevarande år drabbades direktören Åke Wiberg av hjärtsjukdom

(hjärttrombos). Han har sedan dess behandlats av mig. Jag betygar härmed, att han icke är i tillfälle att före årets slut återupptaga arbetet i riksdagen.

Stockholm den 11 oktober 1949.

Karl Frumerie,
prakt. läkare.

Kammaren beviljade herrar Ljungberg, Törnkvist och Wiberg ledighet från riksdagsgöromålen tills vidare från och med denna dag.

§ 4.

Upplästes följande skrivelse:

Till riksdagens talmän.

Under hänvisning till § 70 mom. 1 riksdagsordningen få fullmäktige i riksbanken härmed anmäla, att statsrådet David Hall, vilken den 30 maj 1947 valdes till fullmäktig för valperioden 1947—1950, i och med sin utnämning till statsråd den 30 juni 1949 frånträtt uppdraget att vara fullmäktig i riksbanken. Stockholm den 13 oktober 1949.

Å fullmäktiges vägnar:

Conrad Jonsson.
Gunnar Olsson.

Skrivelsen lades till handlingarna; och beslöt kammaren tillika på förslag av herr talmannen, att val av en fullmäktig i riksbanken jämte en suppleant för denne skulle anställas samt uppdrog verkställigheten härav åt de vid innevarande års riksdag av kammaren redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende av riksdagens fullmäktige i riksbanken jämte deras suppleanter. Åt dessa valmän och suppleanter uppdrogs jämväl att, därest vid det sålunda bestämda valet skulle till fullmäktig utses någon av de utav riksdagen valda suppleanterna för fullmäktige, välja ytterligare en suppleant.

Interpellation ang. åtgärder för begränsning av rymningarna från ungdomsvårdsskolorna. — Interpellation ang. redogörelse för omfattningen av den statliga kredit, som lämnats AB Svenska Reservoirpennfabriken, m. m.

§ 5.

Interpellation ang. åtgärder för begränsning av rymningarna från ungdomsvårdsskolorna.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr KRISTENSSON i Osby, som anförde: Herr talman! Vid ungdomsvårdsskolan i Ljungaskog i Kristianstads län ha särskilt i år talrika rymningar förekommit och i samband därmed många brott av olika slag. Vid ett tillfälle i sommar rymde tolv av yrkesskolans omkring 45 elever. Dessa förhållanden ha skapat irritation och otrygghet bland Ortsbefolkningen. Liknande förhållanden lära förekomma på andra håll i vårt land.

Med hänsyn härtill förefaller det som om dessa rymningar från ungdomsvårdsskolorna i viss utsträckning nödvändiggöra att även inom ungdomsvården andra vårdformer än helt öppna komma till användning. Enligt vad som upplysts har socialstyrelsen inrättat två slutna avdelningar för pojkar vid två ungdomsvårdsskolor. Men då dessa avdelningar äro avsedda endast för vardera cirka tio elever, torde de inte förslå för sitt ändamål. Ungdomsvårdsskolornas elever uppgå nu till omkring 800, varav omkring 600 pojkar. Tyvärr äro många av dessa ungdomar synnerligen svårfostrade och påverka i felaktig riktning elever, som det är möjligt att föra in på rätt väg.

Att rymningar inte kunna undvikas, om man praktiserar fria vårdformer, är uppenbart. Vissa risker måste tagas. Men det förefaller, som man nu tog för stora risker. Följden härav blir att det skapas oro bland befolkningen, särskilt i närheten av dessa skolor, vilket förhållande inte bör underskattas. Detta kan skapa en stämning, som går ut över

den humanisering, som har genomförts beträffande vården av vanartade och lagbrytare. Är man övertygad om att sådan humanisering står i god samklang med ett demokratiskt samhälles syn på ungdom, som kommit på avvägar, bör man å andra sidan vara angelägen om att förhindra sådana företeelser, som ge allmänheten en avog inställning.

Med anledning härav anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande interpellation:

Vilka åtgärder ämnar herr statsrådet vidtaga för att begränsa rymningarna från ungdomsvårdsskolorna och därmed förhindra att eleverna göra sig skyldiga till nya brott?

Denna anhållan bordlades.

§ 6.

Interpellation ang. redogörelse för omfattningen av den statliga kredit, som lämnats AB Svenska Reservoirpennfabriken, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr WEDÉN, som yttrade: Herr talman! De upplysningar, som under sommarmånaderna lämnats beträffande förhållandena vid Aktiebolaget Svenska Reservoirpennfabriken i Strömstad ge anledning till undran och förvåning över den disposition av allmänna medel, som förekommit i samband med detta bolags verksamhet.

Hittills har av tillgängliga uppgifter att döma ett belopp uppgående till eller överstigande 100 000 kronor av statsmedel engagerats i bolagets drift och anläggningar. Likväl synes bolagets verksamhet alltifrån starten ha lämnat ett mycket otillfredsställande resultat. För närvarande förefaller de svenska

Interpellation ang. nedläggandet av driften vid Svenska sockerfabriksaktiebolagets fabrik i Lidköping.

avnämarnas intresse för bolagets produkter vara synnerligen ringa, främst beroende på att dess pennor betinga ett alltför högt pris i förhållande till sin kvalitet. Bolaget synes icke haft några möjligheter att anpassa sig efter den hårt skärpta konkurrensen inom dess tillverkningsområde. Driften inom den fabrik i Strömstad, som bolaget förhvir och som uppförts under medverkan av Strömstads stad och svenska staten, synes numera upprätthållas endast i obetydlig omfattning. Bolaget har tvingats permittera större delen av sin arbetsstyrka och häftar i skuld till kommunen för en lång tids ogulden hyra. Med anledning härav har också Strömstads stads drätselkammare begärt vräkningssdom på det med statsmedel i stor utsträckning finansierade bolaget.

Icke desto mindre har socialdepartementet enligt uppgift ställt sig välvilligt till att under vissa villkor utlämna ytterligare betydande belopp av statsmedel till bolaget. Detta ter sig i betraktande av bolagets ringa förmåga att hävda sig i konkurrensen och de små utsikterna att genom färdigställande av dess halvfabrikatlager uppnå ett försäljningsresultat, vilket på något rimligt sätt svarar mot produktionskostnaderna, som ett synnerligen diskutabelt ställningstagande.

Med anledning härav anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

1. Är herr statsrådet i tillfälle att lämna kammaren en redogörelse för omfattningen av den statliga kredit, som hittills i olika former lämnats AB Svenska Reservoirpennfabriken?
2. Anser herr statsrådet det alltjämt berättigat att till AB Svenska Reservoirpennfabriken utlämna ytterligare bidrag av statsmedel?

Denna anhållan bordlades.

§ 7.

Interpellation ang. nedläggandet av driften vid Svenska sockerfabriksaktiebolagets fabrik i Lidköping.

Herr SVENSSON i Ljungskile erhöU på begäran ordet och anförde: Herr talman! Enligt meddelande i pressen ämnar Svenska sockerfabriksaktiebolaget lägga ned driften vid sockerfabriken i Lidköping, både beträffande råsockerbruket och raffinaderiet. Detta innebär att den framtida utvecklingen av sockerbetsodlingen inom Lidköpingsfabrikens odlingsråjong är utesluten, varjämte fara föreligger för att den redan upparbetade odlingen helt eller delvis kommer att avvecklas. För jordbrukets fortsatta utveckling och differentiering i dessa bygder är detta en given nackdel. Även från folkförsörjningssynpunkt måste det, såsom livsmedelkommissionen framhållit, vara en betydande olägenhet att odlingen av sockerbetor koncentreras till starkt begränsade områden samt att lagringen av socker upphör inom ett område, som ligger mera skyddat än något annat av bolagets raffinaderier.

Med anledning härav får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet rikta följande frågor:

1. Vill statsrådet inför riksdagen lämna en redogörelse för vad som förekommit i denna sak?
2. Finns det någon möjlighet att förebygga Lidköpingsfabrikens nedläggning?
3. Om så inte är fallet, kan garanti lämnas för att betodlarna inom detta område få lämna sina betor till annan fabrik till priser, som ej äro sämre än förut?

Denna anhållan bordlades.

Interpellation ang. åtgärder mot olovliga tillgrepp av bilar.

§ 8.

Interpellation ang. åtgärder mot olovliga tillgrepp av bilar.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **BIRKE**, som yttrade: Herr talman! De olovliga tillgreppen av bilar ha numera tagit sådan omfattning att det är tydligt att samhällets åtgärder för att stävja dessa brott icke äro ändamålsenliga. Enbart i Stockholm ha under september månad 1949 till polisen anmälts 263 tillgrepp av motorfordon. De förluster som genom stölder åsamkas landets fordonsbestånd uppgå till över fyra miljoner kronor per år. Dessa brotts aktuella frekvens är nu så stor att statsmakterna icke gärna kunna undandraga sig att taga ställning till frågan om omprövning av gällande rätt i de delar som beröras av bilstölderna.

När jag nu tar upp frågan om bilstölderna, gör jag det väl medveten om att denna speciella form av brottslighet hänger intimt samman med hela det stora problemkomplex som ungdomsbrottsligheten utgör och att en sanering av hela detta område givetvis även skulle kunna skänka ökat skydd mot bilstölderna. Det finns emellertid omständigheter, som göra det till en första rangens angelägenhet att taga upp frågan om speciella åtgärder mot bilstölderna. Genom dessa brott spolieras orimligt stora ekonomiska värden, och biltjuvarnas hänsynslösa framfart på vägarna sätter många människoliv på spel. Därtill kommer vad som på längre sikt är viktigare: många ungdomar komma just via bilstölderna in på brottets bana. Bilstölden har nästan blivit typbrottet för den kategori av ungdomar som samhället i dag står praktiskt taget maktlöst inför.

De åtgärder som nu äro erforderliga kunna sättas in på flera olika avsnitt. Utan att därmed binda mig för någon

viss lösning i denna fråga kan jag framhålla, att det ända sedan tillkomsten av gällande lagstiftning för folk i allmänhet framstått som en tämligen verklighetsfrämmande konstruktion att inte bilstöld i allo betraktas och behandlas som grov stöld, eftersom den i regel avser betydande värde. Att ett särskilt bedömande, och då många gånger i mildrande riktning, skulle föranledas av att biltjuven icke haft för avsikt att tillägna sig bilen har förmodligen aldrig kunnat godtagas av menige man utan endast av ett fåtal teoretiker. Det är icke osannolikt att just den förskönande beteckningen »billån» bidragit till att här undanskymma en allvarlig realitet.

Efter vad jag nu anfört får jag anhålla om kammarens tillstånd att rikta följande frågor till statsrådet och chefen för justitiedepartementet:

1. Anser herr statsrådet att bilstölderna nått sådan frekvens, att särskilda åtgärder äro påkallade?
2. Om så är, av vilka åtgärder anser sig herr statsrådet kunna vänta de snabbaste och säkraste resultaten?
3. Ämnar herr statsrådet för nästa års riksdag framlägga förslag till sådan lagändring, att de vanligast förekommande typerna av biltillgrepp bliva behandlade såsom stöld eller grov stöld?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Anmälde, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr talmannen, nämligen:

nr 419 av herr *Malmborg* i Skövde m. fl.;

nr 420 av fröken *Vinge* och herr *Wallentheim*;

nr 421 av herr *Edberg* m. fl.;

nr 422 av herr *Kyling*; och

nr 423 och 424 av fröken *Höjer* m. fl., alla i anledning av Kungl. Maj:ts pro-

position, nr 200, med förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare, m. m.;

nr 425 av herr *Ohlin m. fl.*;

nr 426 av herr *Ståhl*;

nr 427 av herr *Nilson* i Spånstad,

nr 428 av herr *Häckner*;

nr 429 av herr *Hæggbloom*; och

nr 430 av herr *Nilsson* i Kristinehamn, de sex sistnämnda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 184, med förslag till lag angående ändring i lagen av den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m.; samt

nr 431, av herr andre vice talmannen *Skoglund m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 204, angående nya grunder för avlöningen av präster m. m.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 2.21 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Tisdagen den 18 oktober.

Kl. 11 fm.

§ 1.

I enlighet med kammarens därom vid gårdagens sammanträde fattade beslut anställdes val av förste vice talman; och utsågs därtill herr andre vice talmannen *Skoglund* med samtliga avgivna eller 171 röster.

§ 2.

Företogs val av andre vice talman; och utsågs därtill herr *Olsson* i Mora med 159 röster.

En namnsedel kasserades.

§ 3.

Föredrogs var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till bankoutskottet motionerna:

nr 419 av herr *Malmberg* i Skövde m. fl.,

nr 420 av fröken *Vinge* och herr *Wal-
lenthaim*;

nr 421 av herr *Edberg m. fl.*,

nr 422 av herr *Kyling* och

nr 423 och 424 av fröken *Höjer m. fl.*;
samt

till behandling av lagutskott motio-
nerna:

nr 425 av herr *Ohlin m. fl.*,

nr 426 av herr *Ståhl*,

nr 427 av herr *Nilson* i Spånstad,

nr 428 av herr *Häckner*,

nr 429 av herr *Hæggbloom*,

nr 430 av herr *Nilsson* i Kristinehamn
och

nr 431 av herr förste vice talmannen
Skoglund m. fl.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Kristensson* i Osby vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder för begränsning av rymningarna från ungdomsvårdsskolorna.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Wedén* vid kammarens nästföregående sammanträ-

Interpellation ang. avveckling av den vid 1948 års riksdag genomförda extra bensinskatten.

de gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående redogörelse för omfattningen av den statliga kredit, som lämnats AB Svenska Reservoirpennfabriken, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Föredrogs den av herr *Svensson* i Ljungskile vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående nedläggandet av driften vid Svenska sockerfabriksaktiebolagets fabrik i Lidköping.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Föredrogs den av herr *Birke* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående åtgärder mot oöfverliga tillgrepp av bilar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Interpellation ang. avveckling av den vid 1948 års riksdag genomförda extra bensinskatten.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr SVENSSON i Stenkyrka, som anförde: Herr talman! Tilläggsskatten på bensin, som infördes genom beslut av 1948 års riksdag, utgör en tung börda särskilt för landsbygdens folk, som för sina kommunikationer i långt högre grad än tätorternas invånare är beroende av bilar och bussar. I glesbyg-

derna har bilen blivit en nödvändig tillgång för befolkningen, både vid resor och för transporter av olika förnödenheter. De stora avstånden på landsbygden göra att bilen blivit mera oumbärlig för gles- än för tätbebyggelsen. Jordbruket måste använda bilar för att forsla sina produkter till förädlings- och uppsamlingsställen liksom för att frakta hem de för driften och hushållet behövliga varorna. Den extra bensinskatten har på ett kännbart sätt fördyrat frakterna och därmed ökat kostnaderna för den produktion, som bedrivs inom områden som sakna goda järnvägsförbindelser.

För näringslivet på landsbygden har bilismens framträdande och snabba tillväxt inneburit en omvälvning när det gäller kommunikationer och transporter. Bilarnas möjligheter att sänka fraktkostnaderna ha medfört att företag kunnat förläggas till orter med tidigare dåliga kommunikationer. Motorismen har underlättat en önskvärd spridning av industri och annan företagsamhet även till landsbygden. Denna utveckling, som ligger i linje med en lämpligare lokalisering av näringslivet och som är ett led i strävandena att hejda en fortsatt avfolkning av landsbygd och mindre samhällen, hotar att fördröjas genom den hårda bensinskatten. Det kan icke vara rimligt att statsmakterna genom drivmedelsbeskattningen hindra en utveckling, som de ur andra synpunkter söka befrämja. Även ur denna synpunkt framstår det som angeläget att avveckla tilläggsskatten på bensin.

Då skärpningarna av konsumtionsbeskattningen genomfördes under förra riksdagen uttalade statsrådet och chefen för finansdepartementet att desamma voro av tillfällig natur. Bevillningsutskottet underströk detta departementschefens uttalande och förklarade, att detsamma även måste anses vara tillämpligt med avseende på den skärpta beskattningen av drivmedlen till mo-

Interpellation ang. avveckling av den vid 1948 års riksdag genomförda extra bensinskatten.

torfordon. Då frågan om den skärpta indirekta beskattningens fortbestånd behandlades av årets riksdag underströk bevillningsutskottet ånyo att de vid 1948 års riksdag genomförda skärpningarna endast voro av tillfällig natur. Även i annat sammanhang har bevillningsutskottet vid årets riksdag framhållit betydelsen av att den extra bensinskatten icke blir av permanent karaktär.

Av riksdagens gjorda uttalanden framgår tydligt, att tilläggsskatten på bensin icke är avsedd att uttagas annat än under en kort period. För den extra bensinskattens avskaffande snarast möjligt talar dessutom den omständigheten att den fördyrar produktionen och försvårar för näringslivet att tillgodogöra sig de avlägsna bygdernas råvarutillgångar. Därtill kommer, att tilläggsskat-

ten på bensin är en form av beskattning, som i särskilt hög grad träffar landsbygdsbefolkningen.

Med vad jag här anfört får jag hemställa om kammarens tillstånd att till chefen för finansdepartementet framställa följande fråga:

Hur snart kan man förvänta att den extra bensinskatt, som genomfördes vid 1948 års riksdag, avvecklas?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 11.25 fm.

In fidem

Gunnar Britth.